

UZASADNIENIE

Powód G. K. w pozwie z dnia 1 czerwca 2016r. wniósł przeciwko pozwanemu Przedsiębiorstwu (...) sp. z o.o. sp.k. w R. o ustalenie nieistnienia wierzytelności (...) Sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w R. o zapłatę przez G. K. kwoty 182.442,02złotyh wynikającej z umowy z dnia 24 lipca 2013 roku zawartej pomiędzy L. R., a G. K. o solidarne przystąpienie do długu, na którą zgodę wyraził W. Sp z o.o. sp.k. z siedzibą w R. oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pozew k. 2-10 akt).

Uzasadniając swoje stanowisko, powód podał, że w dniu 24 lipca 2013 roku zawarł z L. R. umowę o solidarne przystąpienie do długu. Pozwany wyraził zgodę na kumulatywne przejęcie długu przez G. K..

Powód podniósł, że w dniu 24 lipca 2013 roku zawierając z L. R. umowę o solidarnym przystąpieniu do długu, doświadczał dysfunkcji psychicznych, które spowodowały, iż złożył oświadczenie woli w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. L. R. obiecywał rozwój firmy przejęcie rynku po swojej upadłej firmie, kontrahentów z Polski i zagranicy obiecywał wielkie zyski pod namową powód wziął kilka maszyn do produkcji okien PCV w leasing. Po czteromiesięcznej współpracy okazało się, że przedsięwzięcie nie było dochodowe i przynosiło straty. Oczarowany możliwością wielkich zysków i rozwoju firmy powód pod presją L. R. podpisał umowę o solidarnym przystąpieniu do długu. Umowa ta została podpisana bez wiedzy rodziny i konsultacji prawniczej, w trakcie trwania choroby psychicznej, bez świadomości podpisania dokumentu. Miejszem podpisania umowy była stacja paliw pod R.. Pozwany podpisując przedmiotowe poręczenie, był przez L. R. i jego prawnika zapewniany, że to tylko formalność. L. R. sam miał spłacić ten dług, zapewniał, że w najgorszym razie sprzeda swoje mieszkanie i go ureguluje. Twierdził, że to poręczenie jest tylko chwilowe. A jak się później okazało, należność ta już w tym czasie była wymagalna.

Powód w uzasadnieniu pozwu powołał się na art. 82 k.c., zgodnie z którym nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wrazenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo chociażby nawet przemijającego zaburzenia czynności psychicznych. Zgodnie zaś z przepisami Kodeksu cywilnego stan wyłączający świadome lub swobodne wyrażenie woli należy traktować jako wadę oświadczenia woli. Choroba psychiczna lub inne zaburzenia czynności psychicznych mogą mieć wpływ na ważność podejmowanych czynności. Zgodnie z treścią art. 82 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Złożenie oświadczenia woli w stanie określonym w art. 82 powoduje jego nieważność bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek dalszych okoliczności. W szczególności bez znaczenia jest, czy druga strona czynności prawnej miała świadomość wyżej wymienionego stanu. Porządek prawny chroni osobę składającą oświadczenie woli w stanie wyłączającym świadomość lub swobodę. Ochrona dobrej wiary jej kontrahenta w ogóle nie wchodzi w rachubę.

Powód powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 1970 roku, w którym wskazano, iż stany opisane w art. 82 kodeksu cywilnego mogą być następstwem różnego rodzaju przyczyn, zarówno o charakterze patologicznym, jak i pozbawionym cech patologii. Analiza praktyki ujawnia, że najczęściej wstępującymi przyczynami są różnego rodzaju choroby psychiczne, zaburzenia psychiczne, pourazowe, psychozy, otępienie, niedorozwój umysłowy różnych odmian i stopni, stany depresyjne i maniakalne, (sygn. akt. III CZP 49/70). Co więcej w wyroku z dnia 22 października 1975 roku (sygn. akt V PRN 4/75) Sąd Najwyższy do katalogu powyższych przyczyn zaliczył również alkoholizm, wysoką gorączkę, hipnozę, długotrwałe obłożenie choroby, narkomanię czy też agonię.

Czynność prawna dokonana pod wpływem błędu jest bezwzględnie nieważna i każda osoba zainteresowana może żądać ustalenia tej nieważności, nawet wówczas, gdy same strony ważności czynności nie kwestionują (por. Biruta Lewaszkiwicz-Petrykowska, Komentarz do art. 82 Kodeksu cywilnego, Lex, 2014). Okoliczności dotyczące stanu zdrowia i możliwości kierowania swoim postępowaniem, podejmowania decyzji i wyrażania woli oraz rozumienia znaczenia składanych oświadczeń należą do ustaleń faktycznych w sprawie (wyrok SN z dnia 6 września 2000 r., II CKN 1093/00, LEX nr 51990).

Powód podkreślił, iż ma interes prawny do wystąpienia z niniejszym powództwem, a w obecnym stanie prawnym interes prawny należy rozumieć szeroko, tzn. nie tylko w sposób wynikający z treści określonych przepisów prawa przedmiotowego, lecz także w sposób uwzględniający ogólną sytuację prawną powoda. Ta podstawowa materialnoprawna przesłanka przepisu art. 189 k.p.c. powinna być obecnie interpretowana z uwzględnieniem szeroko pojmowanego dostępu do sądów w celu zapewnienia ochrony prawnej w konstytucyjnie określonym zakresie (art. 45 Konstytucji RP), ponieważ prawo do sądu jest standardem międzynarodowym w myśl art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych - ratyfikowanego przez Polskę (Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167). Wykładnia art. 189 k.p.c., a zwłaszcza użytego w nim pojęcia „interes prawny” musi więc uwzględniać te postanowienia. Udzielenie ochrony przez sąd następuje zawsze ze względu na istniejącą potrzebę uzyskania poprawy w sytuacji prawnej, m.in. przez uzyskanie stanu klarowności i stabilności tej sytuacji.

W wyroku z dnia 29 marca 2012 r. w sprawie I CSK 325/2011, Sąd Najwyższy wskazał natomiast, że „nie istnieje legalna definicja pojęcia interesu prawnego, jego funkcja wynika z przepisów zaś treść znaczeniową kształtuje praktyka, jednakże w orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że o prawnym charakterze interesu, czyli o potrzebie wszczęcia oznaczonego postępowania i uzyskania oznaczonej treści orzeczenia decyduje, istniejąca obiektywnie, potrzeba ochrony sfery prawnej powoda. Tak pojmowany interes prawny może wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i też może zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, gdy określona sytuacja zagraża naruszeniem uprawnień przysługujących powodowi bądź też stwarza wątpliwość co do ich istnienia czy realnej możliwości realizacji.”

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2012r. w sprawie I CSK 325/11 LEX nr 1171285, o prawnym charakterze interesu, czyli o potrzebie wszczęcia oznaczonego postępowania i uzyskania oznaczonej treści orzeczenia, decyduje istniejąca obiektywnie potrzeba ochrony sfery prawnej powoda. Tak pojmowany interes prawny może wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i też może zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa.

Powód podkreślił, że wytaczając niniejsze powództwo zmierza faktycznie do wykazania, iż nie jest zobowiązany wobec pozwanego, na podstawie zaskarżonej przez niego umowy solidarnej przystąpienia do długu z dnia 24 lipca 2013 roku, albowiem umowa ta jest nieważna, gdyż została zawarta przez G. K. w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Powództwo niniejsze zmierza zatem do usunięcia istniejącego stanu niepewności sytuacji prawnej powoda tj. w kwestii czy G. K. jest zobowiązany do zapłaty na rzecz przedsiębiorstwa (...) z o.o. sp. k. kwoty 182.442,02 złotych (pozew k. 2-10 akt).

W odpowiedzi na pozew pozwany Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. sp.k. w R. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew k. 75- 78 akt).

W pierwszym rzędzie pozwany wniósł o zawieszenie niniejszego postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania toczącego między stronami przed Sądem Okręgowym w Ł. (...) XIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy w sprawie o sygn. akt: XIII Ga 709/15 na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w P. T. z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt: V GC 638/14, w którym to przedmiotowy Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 70.334,78 zł wraz z ustawowymi odsetkami na podstawie stosunku prawnego wobec, którego obecnie wnosi o stwierdzenie nieważności. Zgodnie z treścią apelacji powoda, powoływał się

on również w przedmiotowym piśmie na nieważność umowy o solidarne przystąpienie do długu z uwagi na treść art. 82 k.c., a tym samym na te same okoliczności, które będą decydowały o zasadności powództwa w niniejszej sprawie. Co więcej, stan toczącego się postępowania przed Sądem Okręgowym w Ł. (...) XIII Wydział Gospodarczy jest już o wiele bardziej zaawansowany niż etap niniejszego postępowania i de facto rozstrzygnięcie apelacji będzie miało kluczowe znaczenie dla niniejszego postępowania, gdyż przesądzać będzie o ważności umowy solidarnego przystąpienia do długu. Już toczące się postępowanie apelacyjne, co prawda jest sprawą o zapłatę a nie o ustalenie jednak, ta okoliczność nie ma żadnego znaczenia dla ewentualnego zawieszenia postępowania. Przepis art. 365 k.p.c. ma gwarantować poszanowanie prawomocnego orzeczenia sądu, regulującego stosunek prawny będący przedmiotem rozstrzygnięcia. Prawomocny wyrok, z punktu widzenia jego prejudycjalnego znaczenia także w innej sprawie, swą mocą powoduje, że nie tylko nie może być zmieniony lub uchylony, ale że nie jest możliwe odmienne ocenienie i uregulowanie tego samego stosunku prawnego, w tych samych okolicznościach faktycznych i prawnych, między tymi samymi stronami. Przy uwzględnieniu powództwa o świadczenie prawomocne orzeczenie ma - jak się przyjmuje - o tyle szersze znaczenie, że obejmuje nie tylko samo ustalenie prawa lub stosunku prawnego, ale również zasądza świadczenie. Prawomocne orzeczenie sądu opiera swoje znaczenie na prawach podmiotowych, o które proces się toczył, a udzielając ochrony prawnej realizuje również samo prawo do wymiaru sprawiedliwości mające swoje konstytucyjne źródła. Dopuszczenie do możliwości rozbieżnego ocenienia zasadności tego samego roszczenia w tych samych okolicznościach w różnych orzeczeniach byłoby zaprzeczeniem społecznie oczekiwanych reguł ochrony prawnej i naruszeniem zasady zaufania do wymiaru sprawiedliwości. Wymagałoby zatem korekty w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - VI Wydział Cywilny z dnia 30 października 2013 r. VI ACa 42/13). Zasadzając na rzecz pozwanego kwotę określoną w wyroku Sądu Rejonowego Sąd ten przesądził o ważności umowy o solidarne przystąpienie do długu, co zostanie poddane kontroli instancyjnej przez Sąd Okręgowy w Ł. (...) Wydział XIII Gospodarczy Odwoławczy. Potencjalne oddalenie apelacji rodzi stan w którym przedmiot niniejszego postępowania utraci swój sens gdyż nie można podważać prawomocnych wyroków Sądów odrębnym postępowaniem przed Sądami powszechnymi. Możliwe jest to tylko w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia. W postępowaniu o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego nie można dochodzić ustalenia faktów, ani tym bardziej nie może ono służyć do weryfikowania prawomocnych rozstrzygnięć zapadłych w innych sprawach (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - I Wydział Cywilny z dnia 23 maja 2014 r. I ACa 313/13). W judykaturze i doktrynie od dawna utrzymała się wykładnia, zgodnie z którą strona nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego lub prawa w sytuacji, gdy ustalenie to miałoby być tylko przesłanką prejudycjalną w innym postępowaniu, które już toczy się między stronami. W takim bowiem przypadku ustalenia takiego władny jest dokonać samodzielnie, jako przesłanki rozstrzygnięcia, sąd orzekający w tym „drugim” postępowaniu (por wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 lutego 1999 r. I PKN 597/98 OSNAPiUS 2000/8 poz. 301, z dnia 30 października 1990 r. I CR 649/90 oraz z dnia 22 listopada 2002 r. IV CKN 1519/00; uzasadnienie wyroku SA w Białymstoku I Wydział Cywilny z dnia 23 maja 2014 r. I ACa 313/13). Strona nie może kwestionować prawidłowości rozstrzygnięcia w drodze kolejnego procesu, nawet jeśli dotyczy on innej materii, a okoliczności uprzednio osadzone miałyby stanowić tylko jeden z elementów stanu faktycznego. Również wtedy sąd jest obowiązany ustalić tę okoliczność zgodnie z istniejącymi prawomocnymi orzeczeniami (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - I Wydział Cywilny z dnia 12 lutego 2014 r. I ACa 321/13). Powyższe konstatacje wynikają z faktu prawomocnego rozstrzygnięcia innej sprawy wspólnie z jednym jego aspektem tj. powagą rzeczy osądzonej. Oddziaływanie prawomocności sprowadza się w konsekwencji do tego, że sąd w kolejnym postępowaniu zobowiązany jest przyjąć, że istotne z punktu widzenia zasadności żądania zagadnienie kształtuje się tak, jak to zostało ustalone w prawomocnym wyroku. Oznacza to niedopuszczalność ponownej analizy prawnej, a także prowadzenia postępowania dowodowego co do okoliczności objętych uprzednim prawomocnym rozstrzygnięciem. Sąd obowiązany jest uwzględnić prawomocne orzeczenie w ramach podstawy orzekania o kolejnym żądaniu, bez dokonywania jego ponownej oceny (postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy, (...) i Spraw Publicznych z dnia 26 listopada 2013 r. I UK 290/13).

Pozwany wywodził, że jeżeli zatem Sąd Okręgowy w Ł. (...) XIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy oddali apelację pozwanego to jednocześnie ustali, że umowa solidarnego przystąpienia do długu jest ważna i tak okoliczność nie będzie mogła być kwestionowana w toku niniejszego procesu. Dlatego też zasadnym i celowym jest zawieszenie niniejszego postępowania do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy apelacyjnej między stronami skoro uprawomocnienie

się orzeczenia wywołuje skutek w postaci związania tym rozstrzygnięciem podmiotów określonych w ustawie. Regulacja zawarta w art. 365 § 1 k.p.c. gwarantuje zachowanie spójności i logiki działania organów państwowych, zapobiega również współlistnieniu w obrocie prawnym rozstrzygnięć nie do pogodzenia w całym systemie sprawowania władzy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Ł. (...) -1 Wydział Cywilny z dnia 20 marca 2014 r. I ACa 1307/13)- (odpowiedź na pozew k. 75- 78 akt).

Postanowieniem z dnia **23 marca 2016r.** Sąd zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 177 par.1 pkt 1 k.p.c. do czasu zakończenia postępowania w sprawie **o ubezwłasnowolnienie** G. K. toczącej się **przed Sądem Okręgowym w Ł. (...) o sygnaturze akt (...)** (postanowienie k. 154 akt).

Postanowieniem z dnia 6 lipca 2017r. Sąd Okręgowy podjął postępowanie w sprawie z udziałem opiekun prawnego powoda G. K., który został całkowicie ubezwłasnowolniony (postanowienie k. 187 akt).

Po podjęciu postępowania strony podtrzymały stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Sąd Rejonowy w P. T. V Wydział Gospodarczy

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2014 roku sprawy z powództwa Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w R. przeciwko G. K. o zapłatę kwoty 70.334,78 zł (sygn. akt V GC 638/14), zasądził w wyroku od G. K. na rzecz Przedsiębiorstwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w R. kwotę 70.334,78 zł z ustawowymi odsetkami od kwot:

- a) 20.863,63 zł od dnia 13 września 2012 roku do dnia zapłaty,
- b) 20.210,57 zł od dnia 21 września 2012 roku do dnia zapłaty,
- c) 24.818,58 zł od dnia 27 września 2012 roku do dnia zapłaty,

oraz zasądził od G. K. na rzecz Przedsiębiorstwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w R. kwotę 6.912 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd nakazał pobrać od G. K. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w P. T. kwotę 222 zł tytułem nieuiszczonej części opłaty sądowej od pozwu (dowód: kserokopia wyroku Sądu Rejonowego w P. T. z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt V GC 638/14 wraz z uzasadnieniem k. 89-98 akt).

Sąd Rejonowy ustalił, że nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym dnia 6 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w P. T. w sprawie o sygn. akt V GNc 288/13 zasądził od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na rzecz powoda Przedsiębiorstwa (...) Spółki jawnej E. i M. R. w R. kwotę 65.893,78 zł z ustawowymi odsetkami od kwot: a) 20.863,63 zł od dnia 13 września 2012 r. do dnia zapłaty, b) 20.210,57 zł od dnia 21 września 2012 r. do dnia zapłaty, c) 24.818,58 zł od dnia 27 września 2012 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 4.441 zł tytułem kosztów procesu. Przedmiotowy nakaz zapłaty jest prawomocny. Przedsiębiorstwo (...) Spółka jawna E. i M. R. w R. z dniem 1 października 2013r. została przekształcona w Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w R.. (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w R. jest m.in. P. R. (prokura samoistna). L. R. zobowiązał się względem wierzyciela Przedsiębiorstwa (...) Sp.j. E. i M. R. w R. (obecnie Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. sp.k.) wykonać zobowiązanie (...) Sp. z o.o. w P. wynikające m.in. z nakazu zapłaty Sadu Rejonowego w P. T. z dnia 6 marca 2013 r. wydanego w sprawie V GNc 288/13. W § 1 pkt 2 umowy z dnia 24 lipca 2013 r. L. R. uznał i zobowiązał się do całościowej spłaty długu wobec wskazanego wyżej wierzyciela, tym samym stał się poręczycielem tego zobowiązania. W dniu 24 lipca 2013 r. w R. L. R. i pozwany G. K. zawarli „umowę o solidarne przystąpienie do długu”, na mocy której G. K. przystąpił do długu poręczyciela L. R. wobec Przedsiębiorstwa (...) Sp.j. E. i M. R. w R. (obecnie Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. sp.k.). Zgodnie z § 3 pkt 1 tej umowy jej strony zobowiązały się do spłaty całości zadłużenia względem wierzyciela do dnia 15 września 2013 r. Wierzyciel Przedsiębiorstwo (...)

Sp. j. E. i M. R. wyraził zgodę na przystąpienie do długu pozwanego G. K.. W imieniu wierzyciela dokument podpisał prokurent spółki (...). Z inicjatywą zawarcia umowy poręczenia i solidarnego przystąpienia do długu wyszedł L. R.. Chciał doprowadzić do wstrzymania prowadzonego przeciwko niemu postępowania karnego i do tego potrzebna była mu ta umowa, dostał bowiem czas na naprawienie szkody. Zarówno L. R., jak i G. K. podpisali umowę i nie zgłaszali żadnych zastrzeżeń. Pismem z dnia 14 października 2013r. powód wezwał pozwanego jako osobę, która przystąpiła solidarnie do długu do zapłaty kwoty 195.575,02zł. Pozwany nie spełnił świadczenia.

Sąd Rejonowy uwzględniając powództwo, przesądził o ważności umowy poręczenia i ważności solidarnego przystąpienia do długu G. K., jak też podstawach prawnych jego odpowiedzialności za dług

(dowód: kserokopia wyroku Sądu Rejonowego w P. T. z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt V GC 638/14 wraz z uzasadnieniem k. 89-98 akt).

Wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2016r. Sąd Okręgowy w Ł. (...) w sprawie XIII Ga 709/15 na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w P. T. z dnia 7 listopada 2014r. , apelację oddalił (dowód: apelacja powoda od wyroku Sądu Rejonowego w P. T. z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt V GC 638/14 (uwierzytelniona kopia) k. 99-110 akt, kopia wyroku SO w Ł. (...) k. 164-165 akt).

Uzasadniając oddalenie apelacji, Sąd Okręgowy podniósł, że Sąd Rejonowy na podstawie art. 381 k.p.c. pominął zgłoszoną przez stronę pozwaną w apelacji nową okoliczność, t.j., że pozwany cierpi na chorobę psychiczną -psychozę maniacką depresyjną i z tego powodu w dniu 24 lipca 2013 roku znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli oraz zmierzający do jej wykazania wnioski dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry. W ocenie Sądu Okręgowego, brak było bowiem w rozpoznanej sprawie przeszkód, aby strona pozwana zgłosiła tę okoliczność i dowód na jej poparcie na wcześniejszym etapie postępowania. Zgłaszając tę okoliczność w apelacji pełnomocnik pozwanego, powołał się na treść zaświadczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 25 sierpnia 2014 roku. Istnienie tego dokumentu było wiadome stronie pozwanej już przed 7 listopada 2014 roku (zamknięcie rozprawy przed Sądem I instancji). Zgłoszenie dopiero w apelacji dowodu z opinii biegłego na okoliczność stanu zdrowia psychicznego pozwanego uznać należało zatem za spóźnione i zmierzające jedynie do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania. Co warte uwagi, wspomniany dokument zaświadczenia lekarza orzecznika ZUS w swej treści nie zawiera żadnych informacji odnośnie stanu zdrowia psychicznego pozwanego. Mówi się w nim jedynie o celowości przyznania pozwanemu świadczenia rehabilitacyjnego w związku z ogólnym stanem zdrowia.

Sąd Okręgowy ocenił, że jako spóźnione podlegały pominięciu w oparciu o przepis art. 381 k.p.c. złożone na rozprawie w dniu 23 marca 2016 roku dowody z dokumentów, których daty sporządzenia świadczyły o ich powstaniu przez datą zamknięcia rozprawy przed Sądem I instancji. Dowody te winny być zgłoszone w postępowaniu I instancyjnym. Jako nieprzydatne dla rozstrzygnięcia, wobec pominięcia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry, podlegały dowody z kserokopii zaświadczenia lekarskiego z dnia 12 grudnia 2014 r. oraz orzeczenia lekarza ZUS z dnia 10 marca 2016 roku (dowód: apelacja powoda od wyroku Sądu Rejonowego w P. T. z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt: V GC 638/14 (uwierzytelniona kopia) k. 99-110 akt, kopia wyroku SO w Ł. (...) k. 164-165 akt-akta o sygn. V GC 638/14 SR w P. T. dołączone do przedmiotowej sprawy).

W dniu 9 grudnia 2015r. w Sądzie Okręgowym w Ł. (...) został złożony wniosek o ubezwłasnowolnienie G. K.. Wniosek złożył jego syn M. K.. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą akt o sygnaturze INs 413/15.

Postanowieniem z dnia 23 maja 2016r. Sąd Okręgowy w Ł. (...) w sprawie o sygnaturze akt INs 413/15 ubezwłasnowolnił całkowicie z powodu choroby psychicznej G. K. PESEL (...), syna H. i Z., urodzonego (...) w S., zamieszkałego (...), (...)-(...) S. (dowód: postanowienie k. 3 w aktach Sąd Rejonowy w Zgierzu o sygn. III RNs 290/16-akta dołączone do przedmiotowej sprawy).

W toku sprawy o ubezwłasnowolnienie biegli psychiatry wydali opinię, z której wynikało, że:

„ Uczestnik lat 51 chorujący na CHAD od 2013 roku **w latach 2013 - 2015 z** powodu kolejnych epizodów choroby dokonał wielu niekorzystnych decyzji finansowych i życiowych. Od początku roku 2016 nastąpił proces zdrowienia. W obecnym stanie zdrowia nie ma pełnego wglądu w mechanizmy swojej choroby ani w skutki swoich zachowań i decyzji. Trudno mówić o naturalnym przebiegu choroby, gdyż nie jest to jeszcze ustalone. Uczestnik nie jest krytyczny do nieprzerwanego leczenia psychiatrycznego. Obecnie stan psychiczny uniemożliwia mu kierowanie swoim postępowaniem i podejmowanie świadomych decyzji. Być może w dalszym przebiegu choroby dojdzie do poprawy krytycyzmu i uczestnik będzie mógł wystąpić o zniesienie ubezwłasnowolnienia. Obecny obraz choroby skłania do określenia rokowania jako niepomyślne.”

We wnioskach końcowych stwierdzono: „U G. K. rozpoznajemy zaburzenia afektywne dwubiegunowe. Uczestnik wymaga opieki i pomocy innych osób. Rokowanie jest niepomyślne. Uczestnik nie jest zdolny do świadomego wyrażania woli ani do kierowania swoim postępowaniem. Funkcjonowanie społeczne uczestnika jest zaburzone. Stawanie uczestnika przed sądem jest celowe.” Opinię wydali biegli: psychiatra lek. E. W., psycholog mgr E. C.” (dowód: opinia psychiatryczna ze sprawy SO w Ł. (...) o sygnaturze INs 413/15).

Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2016r. Sąd Rejonowy w Zgierzu III Wydział Rodzinny i Nieletnich (sygn. akt III RNs 290/16) ustanowił opiekę prawną dla całkowicie ubezwłasnowolnionego G. K. PESEL (...), syna H. i Z., urodzonego (...) w S., zamieszkałego (...), (...)-(...) S.; obowiązki opiekuna prawnego całkowicie ubezwłasnowolnionego G. K. powierzył M. K. PESEL (...), zamieszkałemu (...), (...)-(...) S.; zobowiązał opiekuna prawnego do składania okresowych sprawozdań dotyczących opieki nad całkowicie ubezwłasnowolnionym, przy czym termin pierwszego sprawozdania wyznaczyć na marzec 2017 roku (dowód: postanowienie k. 175 akt).

Powód od kilku lat znajdował się w trudnej sytuacji życiowej, zdrowotnej, finansowej. Od początku 2013 roku powód miał obniżony nastrój, problemy ze snem i apetytem. Jednocześnie na przewlekłą chorobę cierpiała żona powoda U. K., która od 2004 roku leczona była w związku ze zdiagnozowaną sarkoidozą. Od 2005 roku U. K. miała stwierdzone reaktywne zapalenie stawów, a od czerwca 2013 roku cierpiała z powodu nawrotu i zaostrzenia nowotworu złośliwego. W związku z ciężką chorobą była wielokrotnie hospitalizowana. U. K. zmarła w 2014r. Choroba nowotworowa żony negatywnie wpływała na stan psychiczny powoda. Powód po namowie członków rodziny, w maju 2013 roku odbył konsultację u lekarza psychiatry, po której podjął leczenie farmakologiczne. W trakcie procesu leczenia psychiatra zdiagnozował u powoda występowanie choroby afektywno dwubiegunowej tj. psychozy depresyjno - maniakalnej. Rozpoznanie zostało potwierdzone w sprawie o ubezwłasnowolnienie powoda, jak i w toku niniejszego procesu (dowód: historia choroby U. K. k. 14-28 akt, decyzja ZUS z dnia 25 sierpnia 2014r. k. 29, dokumentacja medyczna z leczenia psychiatrycznego G. K. k. 30-45, 147-149, orzeczenie lekarza orzecznika ZUS k. 47, zeznania świadka M. K. e- protokół rozprawy z dnia 23 marca 2016r. czas 00:46:53-00:59:39, zeznania świadka A. J. e- protokół rozprawy z dnia 23 marca 2016r. czas 00:07:27- 00:37:37, opinia psychiatryczna k. 227 akt).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów.

W toku postępowania dowodowego powód wniósł o dopuszczenie dowodów:

- zeznań świadków:

- M. K. na okoliczność zachowania powoda w okresie od stycznia 2013 roku, przyczyn umówienia powoda na wizytę u lekarza psychiatry, przyczyn złego stanu psychicznego powoda, daty powzięcia przez świadka oraz członków jego rodziny wiedzy o zawarciu przez powoda umowy z dnia 24 lipca 2013 roku o solidarnym przystąpieniu do długu;

-A. J. wezwanie na adres: D. ul. (...) na okoliczność zachowania powoda w okresie od stycznia 2013 roku, przyczyn umówienia powoda na wizytę u lekarza psychiatry, przyczyn złego stanu psychicznego powoda, daty powzięcia przez świadka oraz członków jego rodziny wiedzy o zawarciu przez powoda umowy z dnia 24 lipca 2013 roku o solidarnym przystąpieniu do długu;

- opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii celem ustalenia, czy pozwany w chwili zawarcia umowy o solidarne przystąpienie do długu z dnia 24 lipca 2013 roku znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli;
- dowodów z dokumentów:

-dokumentacji medycznej powoda w postaci historii choroby sporządzonej przez specjalistę z zakresu psychiatrii lek. G. J. na okoliczność choroby psychicznej powoda, stanu psychicznego powoda począwszy od maja 2013 roku, choroby psychicznej powoda oraz jej przebiegu choroby, przebiegu leczenia, istnienia u powoda w chwili zawierania umowy o solidarne przystąpienie do długu stanu wyłączającego świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli;

-dokumentacji medycznej U. K. na okoliczność przechodzenia, przez żonę powoda ciężkiej choroby, negatywnego wpływu choroby żony na psychikę powoda;

- umowy z dnia 24 lipca 2013 roku o solidarnym przystąpieniu długu wraz z załącznikami na okoliczność złożenia przez powoda oświadczenia woli dotkniętego błędem; przesłuchania stron z ograniczeniem do strony powodowej na okoliczność występowania dysfunkcji psychicznych u powoda, podjęcia leczenia w maju 2013 roku, przyczyn podjęcia leczenia, okoliczności zawarcia umowy o solidarne przystąpienie do długu.

Sąd w toku postępowania zrealizował wszystkie wnioski dowodowe powoda, jednakże z uwagi na związanie prawomocnym wyrokiem z dnia 7 listopada 2014 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w P. T. w sprawie o sygn. akt V GC 638/14, nie było możliwym dokonanie odmiennej oceny ważności umowy kwestionowanej przez powoda, co jest przedmiotem głębszej analizy w części rozważań zawartych w uzasadnieniu niniejszego wyroku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się bezzasadne.

Odnosząc się do najistotniejszych z punktu widzenia rozstrzygnięcia kwestii należy podnieść, że:

1. Zgodnie z **art. 365 § 1 k.p.c.** orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Kodeks postępowania karnego określa, w jakim zakresie orzeczenia sądu cywilnego nie wiążą sądu w postępowaniu karnym (art. 365§ 2 k.p.c.).

Moc wiążąca orzeczenia sądu, o której mowa w art. 365 Kodeksu postępowania cywilnego, charakteryzuje się dwoma aspektami. Pierwszy z nich odnosi się do faktu istnienia orzeczenia, drugi zaś, przejawia się w mocy wiążącej, jako określonym walorze prawnym rozstrzygnięcia (osądzenia) zawartego w treści orzeczenia. Istota mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia sądu wyraża się w tym, że także inne sądy, inne organy państwowe, a w przypadkach przewidzianych w ustawie także inne osoby, muszą brać pod uwagę fakt istnienia i treść prawomocnego orzeczenia sądu. Choć, co do zasady, nie wiążą sądu cywilnego ustalenia i oceny dokonane w uzasadnieniu wyroku innego sądu cywilnego, nie uzasadnia to jednak ignorowania stanowiska zajętego przez sąd cywilny w uzasadnieniu sprawy. W praktyce oznacza to, że moc wiążąca prawomocnego orzeczenia zapadłego między tymi samymi stronami w nowej sprawie o innym przedmiocie polega na zakazie dokonywania ustaleń i ocen prawnych sprzecznych z osądzoną sprawą (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - I ACa 65/17, Legalis numer 1657106).

Przepis art. 365 § 1 k.p.c. adresuje ten nakaz nie tylko do stron, ale i sądu, który wydał orzeczenie, oraz innych sądów, organów państwowych i organów administracji publicznej, a w sytuacjach w ustawie przewidzianych także do innych osób. Treścią nakazu wynikającego z art. 365 § 1 k.p.c. jest więc powinność uwzględniania przez wymienione w tym przepisie osoby i instytucje stanu prawnego wynikającego z utożsamianego z powagą rzeczy osądzonej prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy co do istoty. Skutkiem zasady mocy wiążącej prawomocnego wyroku jest to, że przesądzenie we

wcześniejszym wyroku kwestii o charakterze prejudycjalnym oznacza, że w procesie późniejszym ta kwestia nie może być już w ogóle badana. Zachodzi tu zatem ograniczenie dowodzenia faktów, objętych prejudycjalnym orzeczeniem, a nie tylko ograniczenie poszczególnego środka dowodowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - I Wydział Cywilny z dnia 7 marca 2017 r.

I ACa 1451/14).

2. Treść umowy między stronami, prawa i obowiązki stron były podstawą sporu i stanowiły przedmiot rozstrzygnięcia w sprawie prowadzonej pod sygnaturą VGC 638/14 Sądu Rejonowego w P. T. . Wyrok, który zapadł w dniu 7 listopada 2014r. jest prawomocny i przesądził o ważności umowy. Odmienne ustalenia Sądu w niniejszej sprawie naruszyłyby dyspozycję **art. 366 k.p.c.**, zgodnie z którym, wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Wyrok sądu, który uzyskał prawomocność formalną (art.363 k.p.c.), obok wynikającej z art. 365 k.p.c. mocy wiążącej, uzyskuje także cechę powagi rzeczy osądzonej. Powaga rzeczy osądzonej jest negatywnym aspektem prawomocności wyroku i polega na niedopuszczalności ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy, która została już prawomocnie osądzona (ne bis in idem).

O tożsamości przedmiotu rozstrzygnięcia można mówić nie tylko wtedy, gdy w obu sprawach żądania były identyczne, ale także wtedy, gdy chodzi o żądania sformułowane inaczej, ale oparte na tej samej podstawie faktycznej i zmierzające do tego samego celu (zob. wyrok SA w Katowicach z dnia 26 kwietnia 2006 r., III AUa 3303/04, Lex nr 217149). Wobec tego prawomocny wyrok ustalający nieistnienie stosunku prawnego ze względu na powagę rzeczy osądzonej wyklucza powództwo o ustalenie istnienia tegoż stosunku prawnego. Z tej samej przyczyny prawomocny wyrok zasądający świadczenie stwarza powagę rzeczy osądzonej co do ustalenia istnienia stosunku prawnego lub prawa, z którego wynika zasądzone roszczenie (por. także Z. Fenichel, Podstawa powództwa..., s. 347; odmiennie w tej kwestii P. Grzegorzczak (w:) Kodeks postępowania cywilnego..., t. 2, red. T. Ereciński, s. 148). Zasądając bowiem świadczenie sąd jednocześnie przesądza kwestię, że istnieje stosunek prawny lub prawo, z którego wynika roszczenie o jego spełnienie. Powaga rzeczy osądzonej zachodzi, chociażby w nowym procesie strony występowały w odmiennych rolach procesowych (por. postanowienie SN z dnia 25 sierpnia 1998 r., I PKN 266/98, OSNP 1999, nr 17, poz. 554)

Zakresu przedmiotowy powagi rzeczy osądzonej, zgodnie z art. 366 k.p.c. wyznacza także podstawa sporu. Powaga rzeczy osądzonej oznacza prekluzję materiału procesowego (faktycznego) sprawy, która to prekluzja stoi na przeszkodzie odmiennemu rozstrzygnięciu sprawy na podstawie faktów, które stanowiły podstawę prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy (W. Broniewicz, Prawomocność..., s. 80; M. Sawczuk, Ponowne orzekanie..., s. 19 i n.; tenże (w:) System prawa procesowego cywilnego, t. 3, Zaskarżanie orzeczeń sądowych, red. W. Siedlecki, Ossolineum 1986, s. 76 i n.).

Wprawdzie w przedmiotowej sprawie powaga rzeczy osądzonej nie mogła wystąpić i skutkować odrzuceniem pozwu, ponieważ powództwo było oparte na innej podstawie prawnej (zmiana ról procesowych stron nie ma praktycznego większego znaczenia), ale w istocie rzeczy zmierzało do ponownej oceny ważności umowy, co było rzeczą prawnie niedopuszczalną. Ocena ważności umowy została już prawomocnie przesądzona i w tej części objęta została powagą rzeczy osądzonej. Nie można jednak przeoczyć, że mimo braku prawnej możliwości ponownej analizy ważności czynności prawnej zaszyły po wydaniu wyroku w sprawie o sygnaturze VGC 638/14 Sądu Rejonowego w Piotrkowie okoliczności, które rzucają nowe światło na twierdzenia strony powodowej o braku poczytalności w dacie zaciągania zobowiązania, które to twierdzenia były podnoszone w apelacji złożonej w sprawie sygnaturze VGC 638/14 Sądu Rejonowego w Piotrkowie. W dniu 23 maja 2016r. Sąd Okręgowy w Ł. (...) ubezwłasnowolnił całkowicie z powodu choroby psychicznej G. K., a rodzaj zdiagnozowanego schorzenia jeszcze wzmocnił argumentację powoda o istnieniu tej choroby w dacie zawarcia umowy, a nadto argumentację pełnomocnika powoda podnoszoną w postępowaniu apelacyjnym, że sam powód nie informował go o swojej chorobie psychicznej, a o powyższym fakcie dowiedział się dopiero na ówczesnym etapie postępowania. Rodzaj schorzenia, jak wynika z opinii psychiatrycznych przy diagnozowaniu tego typu chorób nie daje otoczeniu, które nie ma stałego kontaktu z daną osobą, podstaw do zaobserwowania nieprawidłowych zachowań odbiegających od pewnej normy, o ile chory znajduje się w fazie remisji. Wykonana w niniejszej sprawie opinia psychiatryczna nie może być podstawą ustaleń faktycznych i dokonania

ponownej oceny stanu psychicznego w dacie zawarcia umowy, bowiem Sąd naruszyłby wskazane na wstępie przepisy kodeksu postępowania cywilnego, a i tak przeprowadzony z tej opinii dowód wyszedł poza dopuszczalne ramy postępowania dowodowego, tym niemniej nie przesądzając o dalszych czynnościach procesowych powoda i jego żądaniach, które może kierować na drodze postępowania sądowego, być może wykonana opinia da asumpt do ochrony interesów powoda i ponownej kontroli orzeczenia w ramach skargi o wznowienie postępowania, o ile ku temu zaistnieją podstawy procesowe. Zarzut naruszenia prawa do obrony, pozbawienia możliwości działania i choroba psychiczna podnoszone w tej sprawie powinny być zatem twierdzeniami podnoszonymi co najwyżej w skardze o wznowienie postępowania.

3. Odnosząc się do podstawy prawnej powództwa, należy wskazać, że zgodnie z **art. 189 k.p.c.** powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Na podstawie art. 189 k.p.c. nie można żądać ustalenia stanu faktycznego lub faktu. Jak powszechnie przyjmuje się, dopuszczalne jest jednak ustalenie faktu mającego charakter prawotwórczy, jeżeli w istocie zmierza do ustalenia prawa lub stosunku prawnego (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 1998-06-25, III CKN 563/97 publ. L.).

Jak wynika z orzecznictwa Sąd Najwyższego, interes prawny, o którym mowa w przepisie art. 189 k.p.c., nie może być rozumiany subiektywnie, tj.

według odczucia powoda, ale obiektywnie, tj. na podstawie rozumnej oceny sytuacji, w której powód występuje z tego rodzaju powództwem. Interes prawny powoda musi być ponadto zgodny z prawem i zasadami współżycia społecznego, jak również z celem, któremu służy art. 189 k.p.c. (por. wyrok SN z dnia 28 listopada 2002r., II CKN 1047/00 LEX nr 75344).

Skuteczne powołanie się na interes prawny wymaga wykazania, że oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie i tym samym wyeliminowane zostanie, wynikające z błędnego przekonania co do przysługiwania powodowi określonych uprawnień, ryzyko naruszenia w przyszłości jego praw. W przypadku gdy dojdzie już do naruszenia prawa, w związku z którym powodowi służy roszczenie o świadczenie (danie, czynienie, zaniechanie, znoszenie), wyłączona jest możliwość skutecznego wystąpienia z powództwem o ustalenie, skoro sfera podlegająca ochronie jest w takiej sytuacji szersza, a rozstrzygnięcie o różnicy zdań w stanowiskach stron nabiera charakteru przesłankowego (por. wyrok SN II CKN 919/99 z dnia 15 marca 2002r. LEX nr 54376).

W orzecznictwie utrwalili się poglądy, zgodnie z którym interes prawny rozumieć należy jako obiektywnie występującą potrzebę ochrony sfery prawnej powoda, którego prawa zostały lub mogą zostać zagrożone, bądź też co do istnienia lub treści których występuje stan niepewności. Ocena interesu prawnego wymaga zindywidualizowanych, elastycznych kryteriów, uwzględniających celowościowe podstawy powództwa z art. 189 k.p.c. Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości wykorzystania powództwa o ustalenie jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną powoda.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz doktrynie przyjmuje się, że interes prawny nie zachodzi z reguły, gdy zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw.

O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia na tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6.6.1997r., II CKN 201/97, M. Prawn. 1998/2/3, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21.1.1998r., II CKN 572/97, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.10.2000r. II CKN 750/99 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29.3.2001r., I PKN 333/00, Prok. i Pr. 2002/2/43 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2002 r. IV CKN 769/00, OSNC 2003, Nr 1, poz. 13; z dnia 15 października 2002 r. II CKN 833/00, Lex nr 483288; z dnia 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, Lex nr 346213; z dnia 2 lutego 2006 r. II CK 395/05, Lex nr 192028; z dnia 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, Lex nr 1171285; czy z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 589/11, Lex nr 1232242).

W jednym z najnowszych wyroków Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015r. (VCSK 640/14) wskazano, że jeżeli powodowi przysługuje dalej idące powództwo o świadczenie, to w zasadzie nie ma on interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie stosunku prawnego lub prawa. Również wówczas, gdy przeciwko powodowi wytoczone zostało powództwo o świadczenie, mające podstawę w stosunku prawnym, co do którego twierdzi on, że nie istnieje, powód traci interes prawny w żądaniu ustalenia, jeżeli może w tamtym procesie podnieść taki zarzut jako niweczący roszczenie. Jednakże zasada ta nie ma charakteru bezwzględnego, bowiem niewątpliwie powód w takiej sytuacji nie traci interesu prawnego, jeżeli w jego interesie, niezwiązanym z wytoczonym przeciwko niemu powództwie o świadczenie, leży wykazanie, że stosunek prawny nie istnieje, a więc jeżeli wyrok w sprawie o świadczenie nie usunie niepewności w zakresie wszelkich skutków prawnych, jakie wynikają lub mogą wynikać w przyszłości ze stosunku prawnego, którego istnienie powód kwestionuje.

Innymi słowy interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Jak wskazał Sąd Najwyższy postępowanie cywilne oparte jest na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Założenie to realizuje wymaganie wykazania interesu prawnego w wypadku żądania ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa i przyjęcie jako zasady, że możliwość uzyskania skuteczniejszej ochrony w drodze innego powództwa podważa interes prawny w żądaniu ustalenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2013 r., sygn. III CSK 254/12).

Jak już wskazano, powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda. Wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (por. wyrok SN z dnia 27.06.01r. II CKN 898/00 Lex 52613).

Odnosząc powyższe rozważania do przedmiotowej sprawy należy podnieść, że powód w zaistniałym stanie faktycznym i prawnym nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, z jednej strony byłoby to niedopuszczalne z uwagi na prawomocne prejudycjalne rozstrzygnięcie o ważności umowy w wyroku Sądu Rejonowego w P. T. z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt V GC 638/14, a z drugiej strony na możliwość wzruszenia prawomocnego orzeczenia w ramach skargi o wznowienie postępowania.

Mając na uwadze powyższe, Sąd oddalił powództwo jako bezzasadne, nie znajdując uzasadnionych podstaw do otwarcia rozprawy na nowo i zawieszenia postępowania. Odrzucenie, czy też oddalenie skargi spowoduje utrzymanie prawomocnego rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w P. T. z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt: V GC 638/14, natomiast można przypuszczać, że uwzględnienie skargi powinno doprowadzić do odmiennej oceny sytuacji prawnej powoda i jego poczytalności w dacie zaciągnięcia zobowiązania.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Wydając przedmiotowe rozstrzygnięcie w zakresie kosztów procesu, Sąd miał na uwadze, że:

- Sąd nie jest pozbawiony możliwości oceny żądań stron w przedmiocie kosztów celowej obrony. Można jej jednakże dokonywać w ramach regulacji zawartej w Kodeksie postępowania cywilnego, a w szczególności w art. art. 98, 101 i 102 oraz w przypadku przekroczenia stawek określonych rozporządzeniami. Sąd pierwszej instancji przeprowadza analizę zasadności i wysokości zgłoszonych kosztów zastępstwa procesowego na tle art. 102 k.p.c. - rozważając, zgodnie z brzmieniem tego przepisu - istnienie wypadków "szczególnie uzasadnionych". Ustawodawca bowiem przyznaje sądowi pewną swobodę w zasądzaniu kosztów procesu, gdy stosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik sporu (art. 98 k.p.c.) sprzeciwiają się względy słuszności, co właśnie wyraża się stwierdzeniem, że w przypadkach szczególnie

uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów (art. 102 k.p.c.) (por. postanowienie AP K. z 1998-09-29 III APz 29/98 OSA 2000/4/64),

- unormowanie z art. 102 k.p.c. nie uzależnia możliwości stosowania wyrażonej w nim zasady od podstawy, jaką strona zobowiązana do zwrotu kosztów procesu, zajmuje w procesie (por. postanowienie SN z 1984-02-01 I CZ 11/84),

- przepis art. 102 k.p.c. stanowi istotną nowość w stosunku do prawa poprzednio obowiązującego. Pozostawia - ze względów słuszności - sądowi pewną swobodę w przyznawaniu zwrotu kosztów procesu, gdyby stosowanie zasady odpowiedzialności za wynik (art. 98 KPC) nie dałoby się pogodzić z zasadami słuszności. Sama treść przepisu mówiąca o wypadkach szczególnie uzasadnionych przemawia za tezą, że wyłącza się stosowanie wykładni rozszerzającej. Jednocześnie należy przyjąć, że przepis ten może być stosowany w zależności od konkretnego stanu faktycznego (por. postanowienie SN z 1976-10-13 IV PZ 61/76),

- zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego (por. postanowienie SN z 1974-01-14 II CZ 223/73).

W ocenie Sądu Okręgowego, charakter sprawy, stan zdrowia powoda, oraz trudna sytuacja majątkowa, a nadto zasady współzycia społecznego, w szczególności zasady słuszności nie pozwalają na obciążenie powoda kosztami procesu w niniejszej sprawie.

ZARZĄDZENIE

1. Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda,
2. Uzasadnienie sporządzone przez sędziego.